

**Відокремлений структурний підрозділ «Вишнянський фаховий коледж
Львівського національного університету природокористування»**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Наказом в.о.директора

ВСП «ВФК ЛНУП»

«29» листопада 2022 р. №83

Інструкція №26

з охорони праці для тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці для тракториста є нормативним документом, що містить обов'язкові для дотримання трактористом-машиністом сільськогосподарського виробництва (далі — тракторист) вимог з охорони праці при виконанні робіт, визначених його функціональними обов'язками.

1.2. Інструкція розроблена відповідно до:

Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9 (в редакції наказу Міністерства соціальної політики України від 30.03.2017 р. № 526);

Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.

1.3. У своїй діяльності тракторист керується посадовою інструкцією, цією інструкцією та іншими локальними актами, які діють на підприємстві.

1.4. У разі пошкодження здоров'я з вини власника, тракторист має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.5. За невиконання вимог цієї інструкції тракторист несе відповідальність згідно з чинним законодавством.

1.6. До роботи трактористом може бути допущена особа, не молодша 18 років, яка:

має відповідну професійно-технічну освіту;

пройшла вступний інструктаж з питань охорони праці, первинний інструктаж на робочому місці;

пройшла медичний огляд і не має протипоказань до виконання обов'язків за станом здоров'я.

Після первинного інструктажу на робочому місці тракторист повинен (залежно від стажу, досвіду і характеру роботи) пройти за наказом керівника стажування під керівництвом досвідченого і кваліфікованого тракториста-машиніста.

1.7. Тракторист повинен добре володіти комплексом навичок при запуску двигуна та управлінні трактором під час руху та виконанні сільськогосподарських робіт.

1.8. Під час виконання роботи на тракториста можуть впливати такі небезпечні та шкідливі виробничі фактори, як:

травмування внаслідок початку раптового руху трактора під час запуску двигуна;

травмування внаслідок раптового відчеплення (падіння) причепного знаряддя;

отримання опіків внаслідок загоряння пального під час заправки трактора;

отруєння вихлопними газами, пестицидами, агрохімікатами;

інші негативні фактори.

1.9. З метою дотримання правил з охорони праці тракторист повинен:

неухильно керуватися вимогами інструкцій з охорони праці, пожежної безпеки та електробезпеки, правил внутрішнього трудового розпорядку, які діють на підприємстві;

виконувати умови утримання трактора у відповідному протипожежному і санітарному стані;

утримувати в чистоті кабінку трактора, його органи управління і прилади;

не зберігати на тракторі промаслені або змочені паливом обтиральні матеріали, а також бензин та інші легкозаймисті речовини;
не приступати і не виконувати роботу у стані алкогольного, наркотичного або медикаментозного сп'яніння, у хворобливому або стомленому стані;
бути уважним при виконанні сільськогосподарських робіт;
використовувати Інструмент і пристрої тільки за призначенням;
користуватися спецодягом та засобами індивідуального захисту;
не торкатися до рухомих частин механізмів трактора, а також електричних дротів, кабелів тощо під напругою;
знати місця розташування аптечки, первинних засобів пожежогасіння та вміти користуватися ними;
знати та вміти надавати домедичну допомогу потерпілому в разі нещасного випадку.

1.10. Забороняється робота з несправним або погано чутним звуковим сигналом, а також експлуатація трактора в нічний час з несправною світловою сигналізацією.

1.11. Тракторист забезпечується спеціальним робочим одягом та взуттям, а також засобами індивідуального захисту за встановленими галузевими нормами, а також відповідно до Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту (наказ Держгірпромнагляду України від 24.03.2008 № 53).

1.12. Одяг, взуття та інші засоби індивідуального захисту повинні бути справними та відповідати зросту і розміру. Забороняється працювати в одязі, просоченому паливно-мастильними матеріалами.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перед початком роботи тракторист повинен отримати завдання від безпосереднього керівника.

2.2. Одягти спецодяг, охайно заправити його, а також заправити під головний убір волосся.

2.3 Слід приступати до пуску двигуна лише після огляду трактора та впевнившись в його справності.

2.4. Не дозволяється пуск двигуна без наявності охолоджувальної рідини в системі охолодження.

2.5. Необхідно впевнитись в тому, що:
важелі керування коробкою зміни передач, гідросистемою, валом відбору потужності та іншими робочими органами у нейтральному чи виключеному положенні, а трактор загальмований;
деталі причіпного пристрою чи механізму гідравлічної системи трактора справні, а сам пристрій належно укомплектований;
знаряддя, яке агрегується з трактором, зберігає стійке положення, а причіпний пристрій встановлено на відповідній висоті;

2.6. Перед початком роботи також необхідно:
перевірити герметичність з'єднання та плавність роботи циліндрів гідросистеми, а також надійність механізму навішування шляхом тренувального підняття і опускання робочих органів;
перевірити справність стоп-сигналів, показників поворотів трактора та відповідних пристроїв на агрегатованому знарядді;
перевірити наявність та справність засобів пожежогасіння;
перевести знаряддя у транспортне положення з дотриманням вимог безпеки.

2.7. У подальшому слід ознайомтесь з дозволеним маршрутом переїзду до місця роботи та визначити небезпечні місця і відповідність габаритів агрегатованого знаряддя наявним на маршруті перепонам.

2.8. Про всі виявлені несправності механізмів, обладнання, інвентарю, електропроводки та інші неполадки тракторист повинен повідомити безпосереднього керівника і приступити до роботи після їх усунення.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Тракторист повинен ознайомитися з фронтом робіт і технологією робочого процесу, а також ознайомитись з рельєфом та особливостями місцевості.

3.2. Вийжджати до місця проведення робіт можливо лише після проходження медичного огляду, за наявності посвідчення і шляхового листа (наряду), підписаного відповідальним за проведення робіт.

3.3. Під час роботи слід дотримуватись правил особистої гігієни, не допускати проливання технологічних розчинів, пального і мастил на одяг, взуття та відкриті частини тіла, а також на землю.

3.4. Забороняється:

експлуатація сільськогосподарських тракторів без електростартерного запуску двигуна та з відсутньою або несправною системою блокування запуску двигуна за ввімкнутої передачі; під час руху агрегату одночасне обслуговування одним працівником двох або більше сівалок;

перебування працівників у кузові автомашини або тракторного причепа під час заповнення їх технологічним продуктом, а також під час транспортування продукту до місця складування;

передавати управління трактором іншій особі;

залишати трактор з працюючим двигуном;

підніматися на або спускатися з машин під час їхнього руху;

сидіти і стояти на рамі та інших частинах машин;

переходити під час руху з трактора на причіпні машини і назад.

стояти поблизу коліс машини або гусениць трактора;

перевозити в кабіні трактора людей та сторонні предмети.

3.5. Технічне обслуговування трактора необхідно проводити тільки після його зупинки, за вимкненого двигуна, після встановлення важеля коробки передач у нейтральне положення, за опущеного механізму навішування і виключеного вмикача «маси».

3.6. Під час виконання ремонтних робіт необхідно застосовувати гайкові ключі відповідного розміру, при підтягуванні гайок кріпильних деталей необхідно стерегтися розміщених поблизу деталей з гострими кутами і кромками.

3.7. При перевірці рівня мастила в кінцевих передачах необхідно стерегтися викиду гарячого мастила.

3.8. Забороняється:

користуватись відкритим вогнем при перевірці рівня електроліту в банках акумулятора;

проводити запуск двигуна з несправним або вимкненим пристроєм, що запобігає запуску двигуна на ввімкненій передачі, ставити ногу на опорний коток, гусеницю, а також перебувати в зоні можливого руху коліс трактора;

зупиняйтесь на залізничних переїздах, вимикати зчеплення, перемикаєти передачі:

відпочивати в кабіні трактора при працюючому двигуні. При попаданні відпрацьованих газів в кабіну трактора слід негайно припинити роботу;

проводити технічне обслуговування та заправку трактора на схилах, залишати трактор на схилі з метою запуску двигуна накатом;

залишати трактор без нагляду на зупинках із працюючим двигуном;

транспортування агрегатів, заправлених отрутохімікатами, територією населених пунктів та біля водоймищ;

під час руху агрегату заскакувати на нього і вискакувати з нього, висовуватись із кабіни трактора, ставати на підніжку для огляду робочих органів, переходити з однієї причіпної

машини на іншу, ремонтувати (регулювати) робочі органи, сидіти чи стояти на крилах трактора, причіпних сергах або рамах машин;

зупинятись, ремонтувати і обслуговувати трактор і агрегати під лінією електропередач, торкатись обірваних проводів ЛЕП;

використовувати пожежний інвентар не за призначенням, складувати на ньому будь-які предмети.

3.9. Необхідно заправляти трактор лише закритим способом, за допомогою насоса та шланга з лійкою і мідною сіткою.

3.10. При заправці пально-мастильними матеріалами в темну пору доби у полі слід освітлювати місце заправки світлом фар іншого трактора (автомобіля) або електричним ліхтарем. Забороняється використовувати для освітлення відкритий вогонь.

3.11. При під'єднанні причепного агрегата потрібно впевнитись у відсутності сторонніх осіб між трактором і знаряддям та подати звуковий сигнал. Після під'їзду трактора до знаряддя слід зупинити його та вимкнути двигун. Впевнившись, що агрегат не втратив стійкості, надійно з'єднати і зафіксувати відповідні деталі механізму зчеплення.

3.12. З'єднання шлангів гідросистеми повинно бути надійним і герметичним, шланги повинні бути закріплені таким чином, щоб під час роботи вони не торкались рухомих вузлів машини.

3.13. Перегин і перекручення гумових шлангів не допускається. При роз'єднанні шлангів гідросистеми трактора і машини (знаряддя) слід попередньо перекрити маслопроводи.

3.14. Управління гідравлічною системою необхідно проводити тільки з сидіння трактора. При перевірці роботи гідравлічної системи та зачіпного пристрою не слід залишати зачіпне знаряддя в піднятому стані та не здійснювати усунення дефектів гідросистеми за наявності в ній тиску.

3.15. Операції з технічного обслуговування, регулювання та очистки робочих органів від сторонніх предметів, налиплого ґрунту і рослинних решток необхідно виконувати тільки при вимкненому двигуні та відключеному валі відбору потужності. Використовувати при цьому лише справний інструмент, інвентар та пристрої.

3.16. Після огляду, ремонту, перевірки та регулювання робочих органів чи механічних передач слід надійно зафіксувати на місцях запобіжні щитки та захисні кожухи.

3.17. Швидкість руху трактора необхідно обирати з урахуванням маси, габаритів і інерційного впливу агрегатованого знаряддя на поворотах, слизькій поверхні доріг, схилах тощо. Перед початком руху слід подати сигнал.

3.18. Проїзд агрегату на ділянках полів та шляхів, над якими проходять лінії електропередач, дозволяється за умови дотримання відповідних відстаней від найвищої точки агрегату до найнижчого проводу залежно від напруги лінії електропередачі.

3.19. Необхідно ретельно дотримуватись вимог інструкцій з безпеки праці під час роботи з пестицидами та агрохімікатами, не працювати без засобів індивідуального захисту або з несправними засобами.

3.20. Маневрування агрегату необхідно проводити при зниженій швидкості в межах позначеної поворотної смуги поля. Забороняється робити круті повороти та маневрування агрегатом заднім ходом, якщо робочі органи заглиблені в ґрунт.

3.21. Бути обережним при переїздах через круті схили, рови, глибокі вибоїни, на поворотах, особливо після дощу. Роботи на схилах і в гористій місцевості слід виконувати в світлий час доби.

3.22. Регулювання та очистку робочих органів від сторонніх предметів, налиплого ґрунту і рослинних залишків необхідно проводити тільки в рукавицях при зупиненому, загальмованому агрегаті з виключеним двигуном.

3.23. Плуги, культиватори і дискові борони слід очищати лише при повністю зупиненому агрегаті, а ґрунтообробні машини з активними робочими органами за виключеного валу відбору потужності.

- 3.24. Міняючи лемеші корпусів плуга чи лапи культиватора в польових умовах потрібно від'єднувати причіпну машину від трактора, а під раму зачіпної підставляти надійні підставки.
- 3.25. Одночасна робота двох тракторів з причіпними машинами допускається за наявності між агрегатами відстані не менше 20 м. Інтервал між тракторами допускається в межах 10 м.
- 3.26. При роботі двох і більше агрегатів потрібно розпочинати роботу після подання передбаченого сигналу та стежити за тим, щоб відстань між тракторами була в межах 30-40 м.
- 3.27. При зупинці трактора, що рухається попереду, потрібно об'їжджати його з боку необробленого поля і при цьому обов'язково виключати причіпні машини. Під час роз'їзду тракторів триматись правого боку і на безпечній відстані.
- 3.28. Під час роботи в умовах поганої видимості слід знизити швидкість, включити габаритні вогні та ближнє світло фар, періодично подавати звуковий сигнал і відповідати на сигнали іншого тракториста.
- 3.29. Відпочинок у полі дозволено тільки в спеціально відведених місцях, які обладнуються добре помітними віхами вдень і освітленими ліхтарями в темний період доби.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Закінчивши роботу, трактористу слід провести контрольний огляд трактора та здійснити необхідні операції щодо його технічного обслуговування, виключити і замкнути пускові пристрої. При цьому має бути виключена можливість пуску машини сторонніми особами.
- 4.2. Тракторист також повинен навести лад на робочому місці, зняти спецодяг, захисні та запобіжні засоби, очистити їх від бруду, помістити у відведене для зберігання місце.
- 4.3. Привести себе у порядок, вимити руки і обличчя з милом та переодягтися.
- 4.4. За необхідності повідомити безпосереднього керівника про недоліки і неполадки, що спостерігалися під час роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

- 5.1. У разі появи стуків і шумів у двигуні трактора необхідно негайно зупинити двигун і усунути несправності. Якщо частота обертання колінчастого вала двигуна надміру збільшується, слід припинити подачу палива.
- 5.2. Щоб уникнути опіків, забороняється знімати шланги з патрубків радіатора опалювача за ввімкненого двигуна.
- 5.3. У разі пожежі необхідно негайно відключити акумуляторну батарею. Полум'я гасити порошковим чи вуглекислотним вогнегасником, засипати землею або накрити брезентом.
- 5.4. З метою недопущення перекидання трактора забороняється їхати впоперек крутих схилів з кутом нахилу вище 15°.
- 5.5. Якщо стався нещасний випадок і є потерпілі, а також за раптового захворювання необхідно:
- усунути дію на організм небезпечних та шкідливих факторів, які загрожують здоров'ю і життю потерпілого;
- надати потерпілому домедичну допомогу (залежно від ураження відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж серця, зупинити кровотечу, іммобілізувати місце перелому, наклавши пов'язку тощо) та викликати швидку медичну допомогу або ж невідкладно здійснити заходи щодо транспортування постраждалого у найближчий лікарський заклад;
- виконати інші дії щодо надання домедичної допомоги постраждалому відповідно до приписів, передбачених відповідною інструкцією, яка вивчається трактористом при проходженні первинного і наступних інструктажів з питань охорони праці.

Інженер з охорони праці

Наталія ШПАК

Погоджено:

Юрисконсульт коледжу

Наталія ГАЛУШКА